

מדריך לכתיבת עבודות

הערות הבהרה: ההנחיות המחייבות הן אלה הניתנות על ידי המורים בקורסים השונים.

שימו לב: מסמך זה לא מכיל הוראות לכתיבת רשימה ביבליוגרפית והפניות, ולא את הכללים הטכניים בנוגע לצורת העבודה. לרשותכם שני מסמכים נפרדים העוסקים בכך.

השיח האקדמי (או: על חשיבותן של הערות שוליים)

השיח האקדמי פירושו האופן הרשמי שבו אנו (סטודנטים, מרצים, חוקרים) מביעים את הרעיונות שיש לנו לגבי הטקסטים והחומרים שבהם אנו עוסקים. השיח האקדמי שונה מדיבור רגיל או מכתבת מסות, למשל, בכך שהוא תובע קריאה קפדנית וקשובה של הטקסט שלפנינו ועיגון של טענותינו בו, ובמקורות חיצוניים; לכל רעיון שאינו שלנו צריכה להצטרף הפניה למקור שעליו ביססנו את דברינו.

3 עקרונות מנחים

- **כתיבה טיעונית** - כלי העבודה המרכזי שלכם הוא הטענות והטיעונים שתנסחו, תפרטו ותעגנו בטקסט.
- **ענייניות** - הכתיבה האקדמית, לעומת הכתיבה המסאית והספרותית, נוטה להסתייג מביטויים מפורשים של רגשות וכן מפנייה לרגשותיו של הקורא. ההשפעה על רגשות הקורא אינה נובעת מהפעלת מניפולציות רגשיות אלא מהתחכום ומהרגישות של הקריאה שלכם ומיכולתכם להביא את עצמכם כבני אדם חושבים ומרגישים לתוך הטקסט באופן עדין וברור.
- **סמכות ואמינות** - מה שמכוון את אמינותו וסמכותו של הטקסט הוא השפה שבה תשתמשו והאופן שבו תבנו את הטענות והטיעונים שלכם. שפה רהוטה, אחידה, תקינה ומדויקת, וטיעון הגיוני, תקף ומבוסס היטב יקנו לטקסט שלכם סמכות ויאפשרו לקורא להאמין למה שאתם אומרים.

בניית וביסוס טענות

התנאי הבסיסי לכתיבת עבודה הוא שיהיה לנו משהו שאנחנו רוצים להגיד. ברגע שיש לכם רעיון, כדי לכתוב עבודה מוצלחת עליכם לפתח אותו כמה שיותר, לעמוד על הדקויות שלו והכי חשוב, לעגן אותו בטקסט. חשוב מאוד שלכם עצמכם יהיה ברור מה אתם רוצים לומר.

השלד של העבודה הוא **טענה מרכזית אחת**. משיש לכם רעיון מרכזי שכזה, אתם יכולים להתחיל לפתח אותו ולבנות ממנו סדרת טענות וטיעונים ספציפיים, שאותם אפשר לכוון מהלך. הטענות והטיעונים שמרכיבים את המהלך ירחיבו ויבססו את הטענה המרכזית שלכם, יעדנו אותה ואף יוכלו להציג ביקורת כנגדה ולהתמודד איתה.

הקפידו לפתח היטב כל נקודה ולהסביר אותה לקורא באופן מספק. טענות וטיעונים צריכים להיות מוצגים בפירוט ומלווים בהסברים ובדוגמאות המעגנים אותם בטקסט ומקנים להם תוקף. אל תשאירו אף נקודה חיונית לדמיונו של הקורא.

מבנה העבודה

העבודה מורכבת משלושה חלקים עיקריים: **מבוא**, **גוף העבודה וסיכום**. גוף העבודה מורכב ממספר משתנה של פרקים; במקרה שיש כמה פרקים, כל אחד מהם זקוק לפסקאות מבוא וסיכום משלו. תפקיד **המבוא** הוא להעניק הקשר לעבודה בצורה שתקל על הקורא להתמצא בתוכה. המבוא יכול וצריך לציין את הטעם שמצאתם לעיסוק בנושא, את השיטה שבאמצעותה בחרתם לנתח את הטקסט וכמובן, את הטקסטים בהם תעסקו. על המבוא להתוות את הקווים הכלליים של הטענה המרכזית שלכם או לפחות של הנושא שבו בחרתם לעסוק, אך מבלי להסגיר לגמרי את מסקנותיכם. מבוא טוב מעורר בקורא עניין ומזמין אותו לקרוא דרך הסברת חשיבות הנושא והדיון בו.

- **הסיכום** הוא החלק בעבודה שבו אתם אוספים את כל הקצוות ומרכזים את כל הטענות והטיעונים המרכזיים עבור הקורא, באופן ברור ומתומצת. הסיכום הוא מעין התבוננות אחורה על המהלך של העבודה, המאפשרת לכם לאחוז בו בשלמותו, למנות את מסקנותיכם ואולי אף להפליג ולחשוב על השלכות נוספות ומעניינות של המהלך או על כיוונים נוספים למחשבה.
- המבוא והסיכום הם החלקים היחידים בעבודה שבהם יש מקום מסוים לכתיבה שאינה אקדמית. אין מדובר בהורדת משלב, אלא בפנייה יותר אישית שלכם אל הקורא, בהתייחסות לחיבור האישי שלכם עם הטקסטים והרעיונות המנחים את העבודה.

רצוי מאוד לשבת ולבנות את העבודה לפני שמתחילים לכתוב. הבהירו לעצמכם מה אתם רוצים להביע בכל חלק מהעבודה, הכינו **ראשי פרקים** ונסו לחשוב על הסדר המעניין וההגיוני ביותר עבורם.

טעם, ריח ורטוריקה

זכרו כי מטרתכם היא לשכנע את הקורא בצדקתכם וכי לרשותכם עומדים לא רק הציטוטים מהטקסט וההסברים, אלא גם הצורות והמבנים שלתוכם אתם יוצקים אותם. ככותבים, תפקידכם הוא לצרף יחדיו פיסות מידע, אך לכל אופן בו תצרפו אותן תהיה השפעה אחרת על הקורא. השאלה היא איך תעצבו את היחסים בין כל פיסות המידע, ותהפכו את הטענות והטיעונים שלכם לחזקים ולמעניינים יותר.

לדוגמה, **בפואטיקה** אריסטו דן בכמה מפנים עלילתיים שאותם הוא מחשיב לבעלי השפעה מירבית על הצופה. אלו הם היפוך, מעבר של דמות מהצלחה לכישלון או להיפך, והיוודעות, חשיפת זהותה האמיתית של דמות. ניתן לתרגם את שני המבנים הללו למבנים רטוריים משכנעים לא פחות:

- היפוך פירושו הצגת פרספקטיבה אחת על הסוגיה שבה אתם דנים ואז הצגת הפרספקטיבה הנגדית. שימו לב לחשיבות הסדר כאשר מציגים שתי נקודות מבט סותרות. לרוב, האחרונה היא זו שהקורא שלכם יקבל כנכונה וכזו שבה אתם דוגלים. אפשר גם להשתמש במבנה הפוך, בו אתם מציגים את טיעונכם ואז מציינים את הביקורת כנגדו, אך סדר זה מחליש את הטיעון שלכם

ומשאיר את הקורא עם טעמים לא להסכים אתכם. כמובן שכל זה מושפע מאופן הצגת הטיעונים וממידת הביסוס וההרחבה לה זוכה כל צד.

- היוודעות יכולה לשמש אתכם ליצור מבנה רטורי מעניין, בו אתם מציגים לקורא אפרייה, תיקו בין שתי תפיסות או מבוי סתום לטיעון, ואז "שולפים" פרט חיוני או התבוננות מרעננת מהופכת את הקערה על פיה ומאפשרת לכם להכריע את הכף באופן משכנע.

מפסקה לפסקה

פרקי העבודה שתכתבו יהיו מורכבים **מפסקאות**. באופן עקרוני, כל פסקה צריכה לעסוק בהרחבה ברעיון מרכזי אחד. אורכה של הפסקה צריך להיות בערך חמישה עד עשרה משפטים.

- הקפידו ליחד לכל עניין פסקה משלו ולא לפזר את העיסוק בו על פני כמה פסקאות. הדבר יקל על הקורא להבין את כוונתכם ויקל עליכם ליצור טיעון מפורט וקוהרנטי.
- לפסקה יכולים להיות תפקידים שונים ומגוונים במסגרת המהלך הכולל שלכם. למשל, פסקה יכולה למלא אחד או יותר מבין התפקידים הבאים: **תיאור** המאפיינים של תופעה, אירוע, טקסט או תיאוריה; **פירוט** ופיתוח של רעיון מרכזי; **השוואה** או הנגדה בין שני רעיונות שונים; **נימוק** והצדקה של טענה; או **המחשה** של רעיון באמצעות דוגמאות.
- חשוב מאוד לחבר בין הפסקאות כך שיחד הן יצרו את המהלך שלכם באופן רציף וקוהרנטי. כל פסקה צריכה להוביל אל הפסקה הבאה ולנבוע מהפסקה שקדמה לה.
- באותו אופן, בכל אחת מהפסקאות המשפטים צריכים להיות מחוברים באופן שייצור מבע אחיד ורציף הנע מנקודה לנקודה באופן ברור והגיוני. ודאו כי יש חיבור ברור בין כל משפט לקודמו ולבא אחריו. עשו שימוש נדיב ומושכל ב**מילות קישור**.

...מילות קישור

מילות קישור הן עניין חיוני לכתיבה אקדמית. הן שלטי הדרך המכוונים את הקורא בסבך רעיונותיכם. בלעדיהן, המשפטים שלכם הם פשוט אוסף של פרטים המרחפים בחלל, ללא קשר אחד לשני. מילות הקישור מנסחות את היחסים ביניהם ועושות מהן מארג שלם. שימו לב, מילות הקישור יכולות למלא מספר תפקידים שונים: הוספה, ניגוד, סיבתיות, ויתור ועוד. לכל אלו יש ערך רטורי בפני עצמו. להלן תמצאו כמה מילות קישור שיעמדו לשירותכם, עשו בהן שימוש מגוון.

- **מילות הוספה:** ו' ההוספה; גם; אף; יתר על-כן; זאת ועוד; נוסף לכך; גם...וגם...; לא רק...אלא...; לא זו בלבד ש...אלא...; לא רק...כי אם גם...ועוד זאת....
- **מילות סיבה:** מפני ש...; כיוון ש...; מאחר ש...; מחמת; על שום ש...; משום ש...; כי; הואיל ו...; היות ש...; שכן; עקב; בגלל.
- **מילות תכלית:** כדי ש...; על-מנת ש...; למען...; בשביל...; לשם...
- **מילות תוצאה או מסקנה:** לכן; על-כן; לפיכך; הואיל וכך; כתוצאה מזאת; מכאן ש...; עד כי; עד אשר; עד ש...

- **מילות ניגוד:** ו' הניגוד; אבל; אך; ברם; אולם; אלא; לעומת זאת; ואילו; בניגוד לכך; לא...אלא...; לא...כי אם...; אמנם... אך...
- **מילות ביאור והבהרה:** כגון; כלומר; זאת אומרת; דהיינו; פירושו של דבר; רוצה לומר; משתמע מזאת; (הסימן נקודתיים).
- **מילות ויתור:** עם זאת; בכל זאת; למרות זאת; אף על-פי כן; גם כי; גם אם; אף אם; אם כי; אף כי; אפילו; אף על-פי ש...; חרף; על אף מה ש...
- **מילות תנאי (או תנאי בטל):** אם, במקרה ש..., בתנאי ש..., אילו; לו; אילולא; אלמלא; לולא.
- **מילים לפירוט:** האחד, השני...; הראשון, השני...; ראשית, שנית...; תחילה, לבסוף; זה...זה...זה....
- **מילים להדגמה:** למשל; לדוגמא; כגון; כך; וכיוצא באלה.

שפה

עבודה טובה היא עבודה ברורה ואלגנטית המקלה על הקורא את מלאכת הקריאה ומציגה את הטענות והטיעונים שלכם באופן הבהיר והמדויק ביותר. להלן כמה דברים שעליכם להקפיד עליהם.

משלב - משלב הוא הרמה של השפה שבה אתם משתמשים. זו יכולה להיות שפה גבוהה ומליצית כמו של אלתרמן וזו יכולה להיות שפת-רחוב עם הרבה סלנג ו"כאילו". בכתבת עבודה אקדמית יש להשתמש בלשון תקנית ואף תקנית-גבוהה, ולהמנע מסממנים של משלב דיבור. לרוב, משלב נמוך מייצג עבור הקורא שלכם בורות ולא בחירה מצד הכותב. עם זאת, יש להקפיד שלא להפליג בשימוש בביטויים מליציים העשויים להלאות את הקורא ולערפל את טיעוניכם.

- היפרדו ממילים ומביטויים כמו "ממש"; "מדהים"; "כל הזמן"; "מתחבר לזה"; "הולך לעשות (את זה)"; "סגור על זה"; "סבבה"; "בטירוף" וכדומה.
- אל תפנו אל הקורא כאילו שאתם מדברים איתו.
- **סמיכויות -** הסמיכות היא אחד המבנים היפים ביותר העומדים לרשות דוברי העברית. "אחרון מלכי סקוטלנד" נשמע יותר גבוה מ"המלך האחרון של סקוטלנד". עם זאת, אין צורך להגזים ולנפח כל משפט בעזרת סמיכות. ובאותו עניין: הימנעו מיצירת רצף של שני נסמכים לסומך אחד, דוגמת "תלמידי ומורי האוניברסיטה". הצורה הנכונה היא "תלמידי האוניברסיטה ומוריה".
- **כינויי קניין חברים -** אלו מעלים את המשלב מיד: "דודתו" גבוה מ"דודה שלו" ו"כוחו של הטקסט" גבוה מ"הכוח של הטקסט".

- **מילות יחס מוצרכות -** אחד הדברים המבלבלים ביותר בשפה הוא השימוש במילות יחס מוצרכות. לכל פועל יש מילות יחס המתאימות לו ויש להקפיד על התאמה זו:

יש לי זיקה לספרות ולא אל ספרות

הכניסה כרוכה בתשלום ולא לתשלום

אם אתם לא בטוחים לגבי שימוש נכון במילת יחס מוצרכת - אל תהססו לבדוק במילון!

- **ניבים/ביטויים/מטבעות לשון** - אלו מעשירים מאוד את הכתיבה ומעניקים לה חן וציוריות, אך אל תעשו בהם שימוש אלא אם כן אתם **בטוחים לחלוטין** שאתם יודעים מה הם אומרים.
- כך גם לגבי **מילים לועזיות** ו"אקדמיות" דוגמת 'אוריינטליזם', 'פנומנולוגיה' ו'הטרונגני'.
- הימנעו **מחזרה** עודפת על אותו שורש או על אותם צירופי מילים, נסו לגוון בניסוחיכם וליצור טקסט עשיר יותר. חזרות מיותרות יעייפו את הקורא שלכם :
"כשבאתי הביתה הביאו לי חדשות רעות כל כך עד שבא לי למות" לעומת **"כשהגעתי הביתה מסרו לי חדשות רעות כל כך עד שנפשי ביקשה למות"**
- הימנעו **מראשי-תיבות** - הקפידו לפתוח כל ע"פ לעל-פי וכל ע"י לעל-ידי. תנו לקורא שלכם את הזכות ליהנות מטקסט מלא ולא מעוך או קצרני (למעט במילים כמו תנ"ך, דו"ח, צה"ל).
- **מספרים** - נהוג לכתוב מספר בן שתי מילים ומטה במילים ולא בספרות (ארבעים ושבע, מיליון). שנים מקובל לציין בארבע ספרות.
- לבסוף, שמרו על **משלב אחיד** והימנעו מקפיצות בין משלבים שונים :
"למרבה הצער, ביקורי האחרון באחוזת המטרוניטא הענוגה הסב לי וואחד ג'ננה"

בהירות ודיוק -

- אל תתפתו להוסיף יותר מדי פסוקיות במשפט אחד, והימנעו מ**משפטים ארוכים** וקשים לקריאה. אם אפשר לפצל משפט ארוך ומסורבל לשני משפטים קצרים וברורים, אל תהססו לעשות זאת.
- הימנעו מ**משפטים דו-משמעיים**. אם אפשר לקרוא משפט שכתבתם ביותר מדרך אחת, פירוש הדבר שהוא משפט לא טוב ועליכם לשכתב אותו :
"לדודי יש חתול חדש ואתמול פגשתי אותו"
- אל תשתמשו במילים שלמעשה לא מוסרות שום תוכן. במקום לכתוב **"לצליל ל' יש תפקיד משמעותי בשיר"** הסבירו מהו בדיוק התפקיד הזה.
- הימנעו ממילים נמוכות וכלליות כמו **"מביא"** או **"נותן"** - נסו לעדן את דבריכם, לדייק ולגוון :
"הטקסט מעניק (לא נותן) תחושה קודרת" ; **"המחבר מציין (לא מביא) מספר סיבות לרצח"**
- היזהרו משימוש במילה **"עצמי"** ונטיותיה - המחבר עצמו... הגיבור עצמו... הטקסט עצמו... וכו'. תשע פעמים מתוך עשר המילה הזו לא מוסיפה דבר ורק מסרבלת את הכתיבה. שימו לב שהמילה **"עצמו"** כשלעצמה היא שגיאה ויש להשתמש במונח **"כשלעצמו"**. כך גם לגבי המילה **"באמת"**. אם אתם כל כך משוכנעים שהדבר הוא כפי שאתם מציגים אותו, עגנו אותו בציטוט או בדברי הסבר. כך גם לגבי המילה **"כאילו"**.

תחביר - הקפידו על תחביר תקין המאפשר קריאה שוטפת.

- כל משפט צריך להוות יחידה תחבירית שלמה עם נושא ונשוא. על כל פועל להתאים לנושא במין ובמספר.

- הימנעו ממבנים סבילים. השימוש בצורת הסביל מחליש את הטיעון שלכם ויוצר מבנים ארוכים ומסורבלים שלא לצורך.

- הימנעו מפתיחת משפטים ב'גם' וב-'ו' החיבור. הרבה יותר אלגנטי להשתמש במילות קישור.

סימני פיסוק - הפיסוק הוא חלק בלתי נפרד מהטקסט, והוא מכתוב לנו איך לקרוא אותו. במקרים רבים לכותב יש חופש להשתמש בפיסוק בהתאם לסגנונו, אם וכאשר מורגש הצורך בכך ולפי שיקול דעתו. עם זאת, אתם מוזמנים לבקר באתר האקדמיה ללשון העברית וללמוד כללי פיסוק בסיסיים:

<http://hebrew-academy.huji.ac.il/Pages/default.aspx>

- **פסיקים** - זכרו כי לפסיק יש תפקיד תחבירי והוא אינו בא לסמן עצירה לנשימה או פאוזת דרמטית. לרוב, תפקידו לתחום חלקים שונים במשפט דוגמת פסוקיות או תיאורים, להפריד בין פריטים שונים ברשימה, לסמן את מקומה של תמורה וכדומה.

- **נקודה פסיק**; - שוכנת לה בקצה המקלדת ומשמשת בעברית בעיקר להפרדה בין פסוקיות או משפטים (אך לא מילים בודדות או צירופי מילים), המפורטים אחרי נקודותיים. *"חלק ניכר מהבחירות שכן זמינות לנו, אלו שבאמת משקפות את רצונותינו וזהותנו ולא רק את הגורל העיוור, קשורות באינטראקציה שלנו עם חפצים: מה אנחנו קונים, לובשים, אוכלים; מה מקשט את קירות חדרנו; מה נמצא לנו כרגע בתיק."*

- **מקפים וסוגריים** – השתדלו להשתמש בהם כמה שפחות. המקפים והסוגריים עלולים לבלבל ולעצור את שטף הקריאה והשימוש בהם מעיד על כך שיש פיסה חשובה של מידע שלא הצלחתם לשלב בתוך המשפט שלכם כהלכה, ולכן אתם מגניבים אותה בדלת האחורית.

- **סימני קריאה!** אל תשתמשו בהם!!

זכרו, סגנון רהוט ואישי מתפתח במשך שנים של ניסוי וטעייה ואין הוא תוצר של שימוש במתכון מסוים. הכללים והעצות שהובאו כאן הם רק קווים מנחים שתוכלו להיעזר בהם. המפתח הוא להשקיע בקריאה של עברית טובה ולשאוף לסגנון שיהיה עשיר מבלי להיות מנופח ומתיפיץ. בכל מקרה, עדיף להיות מדויק ויבש מאשר מתחכם, מסורבל ומעורפל.

ציטוט

הציטוט הוא אחד הכלים העיקריים שלכם בבואכם להצדיק את טענותיכם ואת טיעוניכם ולעגנם בטקסט. ישנם כמה כללים פשוטים לציטוט:

- המובאה, אם אורכה אינו עולה על שלוש שורות, תובא בין "מרכאות כפולות" אחרי נקודותיים.
- אם אורכה עולה על שלוש שורות, תובא בנפרד, בשורה חדשה ומוזחת פנימה משאר הטקסט, ללא מרכאות ואחרי נקודותיים. במקרה זה, ניתן גם לשנות או להקטין את הגופן (פונט), על מנת ליצור הבדלה נוספת (זכרו להזיח בחזרה לעיצוב הפסקה הרגיל בסיום הציטוט).

הם חלמו לחיות מחוץ לעיר, מוגנים מפני כל פיתוי. חייהם יהיו צנועים וצלולים. יהיו להם בית מאבן לבנה, בכניסה לכפר קטן, נעלי בית חמות מקורדרוי, סנדלים עבים, מעיל רוח, מקל הליכה

עם גולת ברזל, כובע, והם יצאו כל יום לטיולים ארוכים ביער. אחר כך יחזרו הביתה, יכינו תה ויקלו לחם, כמו האנגלים, יניחו עצים עבים באח; ישימו על הפטפון רביעייה שלעולם לא יתעייפו מלשמוע, יקראו רומנים ארוכים שמעולם לא היה להם זמן לקרוא. (פרק 1997: 52, ההדגשה שלי)

- כאשר אתם מבקשים להדגיש מילה או מספר מילים בציטוט שהבאתם, השתמשו בהדגשה. זכרו לציין תמיד, לצד מראה המקום, כי ההדגשה שלכם ולא שייכת למקור (כמו בדוגמא שלעיל). כמו כן, אל תגזימו בהדגשות. ככל שתדגישו יותר, כך ההדגשה תאבד מכוחה והקורא לא יצליח להבין מה הנקודה העיקרית שביקשתם להעביר.
- זכרו, שתמיד ניתן להבהיר את הקטע המצוטט על ידי החלפת מילים או הוספת ביאורים משלכם, כל עוד אתם מציינים זאת על ידי שימוש בסוגריים מרובעים. אל תהססו לקצר את הציטוט על ידי שימוש ב-"[...]". כדי להבטיח שאתם לוקחים מהטקסט בדיוק את מה שאתם רוצים להדגים או לדון בו ולא מעמיסים על הקורא מידע עודף. עם זאת, דאגו לשמור על רוחו של הטקסט ולא לקצץ ממנו פרטים מהותיים או חלקים שישנו את משמעותו. כמו כן, כאשר אתם מבקשים לשלב ציטוט כחלק ממשפט, עליכם להקפיד תמיד כי המשפט שנוצר יהיה תקין ונהיר.

סוקרטס סמוך ובטוח שנשמתו תעזוב את גופו ללא פגע ושיגיע "אל אלים אחרים, חכמים וטובים [...] וגם אל אנשים שמתו, והם טובים מאלה שבכאן". לכן הוא שאנן כל כך לגבי המוות, רק שאין בידו "להבטיח זאת בפה מלא". (אפלטון 1955: 15)

- כאשר מופיע ציטוט בתוך המובאה שלכם, המופיעה כולה בין "מרכאות כפולות", ציינו אותו על ידי גרש ('מרכאות יחידות'). למשל: "משה הרים את המכסה ואמר: 'איזה חרק ענק!' ומיהר לצאת מהחדר, כשהוא אווז את ראשו בין שתי ידי".
- כאשר הציטוט הוא מתוך מובאה ארוכה (יותר משלוש שורות) המודפסת בפיסקה מוזחת, שמרו על סימני הציטוט המקוריים מן המובאה:

הצגת דברים זו הדהימה בתחילה את ק', אבל לאחר מכן אמר, גם הוא בהנמכת קול כמו הצייר: "נדמה לי שאתה סותר את עצמך". "איך זה?" שאל הצייר, כשהוא נשען לאחור ומחייך בסבלנות. חיוך זה עורר בק' את התחושה כאילו הוא עומד לגלות עכשיו סתירות, לא בדברי הצייר, אלא בהליכי בית-המשפט עצמו. (קפקא 1992: 146-147).

השתדלו למעט בציטוטים מספרות משנית. בדרך כלל מוטב להציג את תוכן הטקסט במילים שלכם (בפרפרזה). הדבר מקל על הקריאה ומאפשר לכם להציג את הדברים תוך התמקדות בנקודות החשובות לכם ביותר. צטטו אך ורק אם אתם חושבים שיש ערך מיוחד לטקסט כלשונו. דאגו לכך שהציטוט ישתלב בגוף הטקסט, כך שהקורא יבין מדוע בחרתם לצטט. על כל פנים, ציטוט אינו תחליף להסבר במילים שלכם.

בכל פעם שאתם מצטטים מדבריו של אחר, ציינו זאת במפורש בגוף הטקסט בליווי מראה מקום. כך תביאו גאולה לעולם ולא תואשמו בפלגיאט.

שימו לב! חלק זה אינו כולל את ההסבר לגבי הפניות ביבליוגרפיות, הנמצא בקובץ נפרד.

חופן עצות לסיום

- **ככל שניתן, בחרו נושא שיהיה לכם מעניין ומהנה לכתוב עליו.** מעבר לכך שחויית הכתיבה תהיה מספקת יותר עבורכם, בסופו של דבר, אם תכתבו על נושא שאתם מאמינים בו וחשים אליו קרבה, העבודה שלכם תהיה טובה יותר.
- חשוב מאוד שלקורא יהיה ברור מההתחלה מהי הטענה המרכזית שלכם, ושלכל אורכה העבודה תהיה ממוקדת בטענה זו. אל תתפזרו - לפעמים תצטרכו לדעת לוותר על רעיונות יפים מאד משום שהם לא רלוונטיים לטענה המרכזית שלכם.
- נסו לבחור טענה שתוכלו לפרט ולבסס בצורה טובה במסגרת האורך שהוקצב לכם לעבודה. עדיף לבחור טענה "קטנה" וממוקדת שתוכלו לנמק ולפרט מכל הכיוונים מאשר טענה רחבה שתישאר מעורפלת ובלתי מבוססת.
- אל תלכו סחור סחור. הכתיבה האקדמית צריכה להיות עניינית ובהירה, לכן הקפידו לבטא בצורה פשוטה וישירה את מה שברצונכם לומר.
- שימו לב להבדל בין פירוט והדגשה ובין חזרה מיותרת. חשוב להבהיר לקורא את עמדתכם, אך לרוב אין צורך לחזור על אותם רעיונות שוב ושוב בניסוח שונה. נסו לומר את דבריכם בצורה הברורה ביותר מלכתחילה ולא תיאלצו לחזור עליהם.
- נסו להמנע משימוש במילים המחלישות את הטיעון שלכם. ישנה נטייה להשתמש בביטויים כגון "ניסיתי להראות", "אנסה להוכיח" או "לעניות דעתי" הגורמים לקורא להרגיש שאינכם עומדים מאחורי הטענות שאתם מציגים. ישנן דרכים להביע זהירות וראוי תמיד להיות צנועים בקביעותינו, אך שימו לב לגבול הדק שבין צמצום הטענה שלכם ותחימתה ובין הפגנת חוסר אמון בדבריכם.
- הקפידו להגיה את עבודתכם כך שתהיה נקייה משגיאות כתיב ומשגיאות הקלדה. שגיאות מסוג זה משאירות על הקורא רושם של רישול וחוסר השקעה בכתוב.
- הקפידו על ביבליוגרפיה מדויקת וכתובה כיאות. זכרו, מהתרגיל הראשון ועד לסמינריון האחרון של התואר, הביבליוגרפיה היא הסממן הראשון והבולט ביותר של המקצועיות שלכם כמחברים.

בהצלחה!